

UPPROP FÖR

DEN FRIA

SCENKONSTEN

DEN FRIA SCENKONSTEN ÄR HOTAD

Det svenska samhället står idag inför stora utmaningar. Konsten och kulturen erbjuder en arena för dialog och fördjupade samtal som kan bidra till en starkare samhällsgemenskap. De fria scenkonstaktörerna har med sin förankring och rörlighet goda möjligheter att spela en avgörande roll i detta arbete. För att det ska vara möjligt krävs resurser och långsiktig planering. Den fria scenkonsten utgör en vital del av kulturlivet i Sverige och bidrar till ett dynamiskt, högklassigt och varierat utbud. Den samspelar både med den institutionella och den kommersiella scenkonsten och utgör en kraft för förnyelse och utveckling av hela kulturlivet och samhället i stort.

Denna positiva kraft står i kontrast till dess villkor. Läget är ansträngt och en bidragande orsak är att det offentliga stödet inte ligger i nivå med verksamheternas faktiska behov.

Det upprop för den fria scenkonsten som Danscentrum, Teatercentrum och Teaterförbundet för scen och film presenterade våren 2014 väckte ett starkt gehör inom branschen. Det fördes många och viktiga diskussioner vid möten runt om i landet.

Arbetet får inte stanna upp. Det krävs en fortsatt diskussion som ofrånkomligen handlar om pengar, men också om den infrastruktur som den fria scenkonsten verkar inom. Vi har som underlag lyft fram fem punkter:

- 1. Fördubbla anslagen*
- 2. Värna den konstnärliga friheten*
- 3. Scenkonst till alla barn och unga*
- 4. Professionell scenkonst kräver professionell ersättning*
- 5. Förbättra yrkesvillkoren*

Vi välkomnar alla att delta i diskussionen om den fria scenkonstens framtid. Det är hög tid att gå från ord till handling!

Cecilia Malmström Olsson
Danscentrum

Jenny Forslund
Teatercentrum

Anna Carlson
Teaterförbundet
/för scen och film

1. FÖRDUBBLA ANSLAGEN

De statliga anslag som förmedlas genom Statens Kulturråd är en viktig grund för den fria scenkonsten. Dessa har från en redan låg nivå urholkats år från år, till exempel genom att inte räknas upp i takt med pris- och löneutvecklingen. Inför 2016 har de dessutom sänkts. Resultatet blir att redan kostnadseffektiva verksamheter pressas ytterligare, samtidigt som nya aktörer inte ges utrymme att växa och utvecklas.

SÅ HÄR HAR ANSLAGEN URHOLKATS

Stödet till det fria danslivet har ökat under perioden, men då formerna för stödet har förändrats är det svårare att jämföra anslagen över tid. Tabellen nedan visar Kulturrådets anslag till fria professionella teatrar 2006–2014 i relation till priser och löner.

Löneökning på hela arbetsmarknaden	Avtalad löneökning	Prisökning	Anslagsökning
+ 25,6 %	+ 22,5 %	+ 10,4 %	+ 4,6 %

Kommentar: År 2014 var anslaget till fria professionella teatrar ca 58 miljoner kronor, antalet föreställningar ca 8 320, inklusive föreställningar spelade utomlands, och publiken ca 678 000. Anslaget till fria dansgrupper/koreografer var 36,7 miljoner kronor, antalet föreställningar ca 1 980 och publiken ca 166 000.

För att skapa balans mellan mål och resurser krävs en höjning av anslagen både på nationell, regional och kommunal nivå, och att de därefter följer den faktiska kostnadsutvecklingen. En fördubbling av det statliga anslaget är nödvändig.

2. VÄRNA DEN KONSTNÄRLIGA FRIHETEN

Knappa ekonomiska resurser i kombination med allt mer styrda ansökningsförfaranden är ett hot mot den konstnärliga friheten. För att motverka detta krävs väl fungerande modeller för stöd som bygger på långsiktighet och transparens. Det innebär bland annat att:

- fleråriga verksamhetsstöd bör vara grunden med projektbidrag som ett komplement. Att kunna planera verksamhet över längre tidsperioder är centralt för all professionell konstnärlig utveckling.
- fördelningen av anslag ska ske utifrån konstnärlig kvalitet men inte på bekostnad av de yrkesverksammas arbetsvillkor. All anslagsgivning ska baseras på kollektivavtalsenliga löner, försäkringar och pensioner.
- besluten måste föregås av en process där den konstnärliga friheten respekteras. Referensgrupper med konstnärlig kompetens är en bra form för bedömning av konstnärlig kvalitet.

3. SCENKONST TILL ALLA BARN OCH UNGA

Barn och ungas rätt till kultur är ett prioriterat mål på alla politiska nivåer. Ändå ser vi idag en utveckling där skolorna köper färre scenkonstproduktioner. För att vända detta bör den nationella kulturpolitiken ha som mål att alla barn och ungdomar i förskola, grundskola och gymnasium ska få uppleva minst en professionell scenkonstföreläsning per termin. För att garantera att det genomförs bör målet följas upp.

Skapande skola behöver ses över i syfte att stärka den professionella kulturens ställning. I den statliga kulturbudgeten, och på regional och kommunal nivå bör det finnas riktade medel till den fria scenkonsten och andra professionella kulturaktörers arbete i skolan. Samtidigt måste kulturen generellt få en starkare ställning inom skolan bland annat genom att estetiska ämnen åter blir kärnämnen i gymnasiet och att dans och teater, liksom bild och musik, blir egna ämnen i grundskolan.

4. PROFESSIONELL SCENKONST KRÄVER PROFESSIONELL ERSÄTTNING

De fria aktörerna har en central roll för att scenkonsten ska kunna nå ut i hela landet, och nå människor oavsett var de är bosatta. Den lätrarlighet som den fria scenkonsten erbjuder ger möjligheter att ta del av ett professionellt utbud av hög kvalitet både i städer och i glesbygd. De fria aktörerna spelar på de minsta scenerna, i alternativa lokaler och i det offentliga rummet, och möter på så sätt en blandad publik i alla åldrar. Många verkar i städernas ytterområden och möter de som sällan, eller aldrig, tar sig till de större institutionerna. Det gäller inte minst de yngre målgrupperna.

För att den fria scenkonsten ska möta sin publik krävs ett väl utvecklat arrangörsnätverk, ett aktivt publikarbete och ekonomiska möjligheter att betala för professionell scenkonst.

Regionaliseringen av kulturpolitiken innebär ett ökat ansvar på regional och kommunal nivå för att nå ut med den fria scenkonsten. Tidigare fungerande förmedlingsmodeller har på flera håll rustats ner. Detta har i många fall medfört färre föreställningar och ökade kostnader för administration och resor. Att stärka arrangörsledet är därför en strategisk fråga för framtiden.

5. FÖRBÄTTRA YRKESVILLKOREN

Yrkesvillkoren för professionella kulturskapare är avgörande för den fria scenkonstens verksamhet och utveckling, såväl på regional, kommunal som på nationell nivå.

- **Kompetensutveckling** för den fria scenkonsten bör finnas tillgänglig i hela landet.
- På dansens område har möjligheterna till **daglig träning** för frilansande dansare en avgörande betydelse. Finansieringen av denna måste säkras både nationellt, regionalt och kommunalt.
- **Teater- dans- och musikallianserna** är en viktig resurs för den fria scenkonsten och behöver ytterligare byggas ut för att nå fler frilansare runt om i landet.
- Det är även nödvändigt att de samhälleliga **trygghets- och skattesystemen** anpassas till den fria scenkonstens förutsättningar. Arbetsförhållandena för de professionella kulturskaparna inom den fria scenkonsten kännetecknas av en stark flexibilitet. Denna ska stödjas och inte bestraffas.
- **Konstnärliga stipendier** är av stor betydelse för möjligheten till konstnärlig fördjupning och samarbeten mellan konstnärer, både nationellt och internationellt.

DELTA I ARBETET FÖR ATT STÄRKA DEN FRIA SCENKONSTEN

Arbetet för att lyfta fram den fria scenkonsten fortsätter i hela landet!

Delta i dialogen genom att besöka Uppropets Facebooksida på [/uppropfordenfriscenkonsten](https://www.facebook.com/uppropfordenfriscenkonsten). Där finns också information om olika arrangemang och aktiviteter kring uppropet.

www.danscentrum.se
info@danscentrum.se

TEATERCENTRUM™
 FRI TEATERKONST//HELA TIDEN//OVERALLT//

www.teatercentrum.se
kansli@teatercentrum.se

Teaterförbundet
 /för scen och film

www.teaterforbundet.se
info@teaterforbundet.se